

TARJIMADAGI GRAMMATIK O'ZGARISHLAR GARRI POTTER VA CHALAZOT SHAHZODA ASARI MISOLIDA

Inog'omjonova Robiya Rustamjon qizi
Toshkent Davlat Transport Universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Maqola grammatik transformatsiya turiga kiradigan bir necha bo'lmilarni misollar orqali bayon etgan. Grammatik transformatsiya qamrab oluvchi o'zgarishlar, qoidalar, qoidadan mustasno hisoblangan, istisno holatlar tshuntirilib o'tilingan. Maqola davomida o'qiydigan misollaringiz Grammatik transformatsiya turini yanada yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

KALIT SO'ZLAR: badiiy asar, tarjimon, asar, grammatika, lug'at, grammatik o'zgarish, so'z o'yini, struktura, ma'no, tahlil, izoh, muallif, tushuncha.

KIRISH : Ushbu maqolaning tahlilida grammatik o'zgarishga batafsil to'xtalib o'tiladi. Grammatik o'zgarish to'g'risida so'z yuritar ekanmiz, avvalo ushbu o'zgarish turiga to'xtalib o'tadigan bo'lsak, bu o'zgarish davomida abzatsdagi zamonlarning o'zgarishi, fe'llarning to'liq shakldan qisqa shaklga yoki aksincha, qisqa shakldagi fe'llarning to'liq shaklda tarjima qilinishi, sodda gaplarni yaxlit gap shaklida va yoki qo'shma gapni sodda gap shaklga o'tkazilishi passive voice shakldan active tarzda, active ko'rinishdan passive shakllar grammatik o'zgarishning asosini tashkil etadi.

ADABIYOTLAR TARIXI VA METODOLOGIYA: “Difficult to know where to begin,” muttered Fudge, pulling up the chair, sitting down, and placing his green bowler upon his knees. - Нимадан бошлашни ҳам билмай қолдим,-ғудуллади, курсига ўтириб, яшил тусли қозон шляпасини тиззасига қўйган Фуж,- Бунақанги ҳафтани ҳали кўрмаганман... Tahlil : Grammatik transformatsiya: Tarjimaning grammatik xususiyatlari: Bu yerda yordamchi so'zning tarjimasida o'zgarish kuzatiladi. Qayerda “qaerdan boshlash kerak...” deyish kerak bo'lsa, tarjimon adekvat tarjimadan foydalangan va uni “nimadan kelganni ham bilmay...” (Qaerda – Nima) deb tarjima qilgan. Less than a year later a harassed-looking Fudge had appeared out of thin air in the cabinet room to inform the Prime Minister that there had been a spot of bother at the Kwidditch (or that was what it had sounded like) World Cup and that several Muggles had been “involved,” but that the Prime Minister was not to worry, the fact that You-Know-Who's Mark had been seen again meant nothing... Бир йил ўтар-ўтмас, Фуж, худди хаводан тўқилгандай пайдо бўлиб, Квидиш бўйича жаҳон чемпионатида «тўқнашув» рўй бергани ва ушбу можарога маглар ҳам «аралашиб» қолгани ҳақида маълум қилди. Tahlil : majhul nisbat tarjimasining xususiyatlari. Majg'ul nisbat o'than zamon shaklida tarjima qilinadi. “Fudge told you everything?” he asked,

striding over to the door and tapping the keyhole with his wand. - Фуж бор гапни айтиб берди-ми сизга?- сўради у, таёқчаси билан кулф тешигига уриб кўйиб. Tahlili: Grammatik o'zgarish : Dialektik og'ish : Masalan, odam biror bir noodatiy mavzuga e'tiborni qaratib, o'quvchi yoki tinglovchini chetlab o'tadigan ot kutilayotgan joyda fe'l qo'yishi mumkin. Boshqacha aytganda, tildan foydalanish me'yorlari mos kelmasa, buni stilistika deb hisoblash mumkin. Bu jumlada savol maxsus yoki umumiy so'roq so'zi yoki bies bilan boshlanmaydi. Masalan: qiladi, qiladi, edi, bor edi, bo'ladi, bo'ladi, qayerda, kim, qaysi, kim, nima... Olmoshlarni tarjima qilish xususiyatlari. Refleks olmoshning o'zi "bir biriga" deb tarjima qilingan bo'lsa, "o'ziga" deb tarjima qilinishi kerak. Bu turda fe'lga e'tibor berish kerak. Fe'lning o'zi ma'noni bildiradi. "Mum, d'you honestly think You-Know-Who's going to be hiding behind a bookshelf in Flourish and Blotts?" sniggered Ron.- Ойи, нахотки сиз Ўзингиз-Биласиз-Кимни «Жимжимадор ва сиёҳ доғи» китоб дўконида пистирма уюштириб ўтиради, деб ўйласангиз?- хиринглади Рон. Grammatik o'zgarish: Fonologik og'ish, so'zda ikkinchisini o'tkazib yuborish orqali qofiyalashni qulaylashtiradigan talaffuzdagi tartibsizliklar. He then bent down over his trunk and opened it again. Ўйлақдагилар ичкарини кўрмаслиги учун Малфой эшик пардасини тушириб кўйди-да, энгашиб, сандиғини очди. Grammatik o'zgartirish: Gapdagi so'zlarning tartibi noto'g'ri berilgan. "Keyin" so'zi mavzudan oldin bo'lishi kerak. Neither Ron nor Hermione answered him. Рон ҳам, Гермiona ҳам индамай кўя қолишди. Grammatik o'zgartirish: Bu erda "nor" o'rniga "va" qo'llanilishi kerak. We've had time, haven't we?" - Ўша куни биз қайтмадик, тўғрими? Grammatik transformatsiya: Bu yerda teg so'roq ishlatiladi. Teg savoli ingliz tilidagi maxsus konstruktsiyadir. Bu bayonotdan keyin kichik savol. Tasdiqlash uchun biz teg savollaridan foydalanamiz. Ular shunday degan ma'noni anglatadi: "To'g'rimi?" yoki "Rozimisiz?" Ular ingliz tilida juda keng tarqalgan. He watched, trying not to betray a flicker of surprise or alarm, as a portly man appeared within the flames, spinning as fast as a top. Кўркүв хиссини базўр идора қилиб ўтирган Бош вазир олов тили орасида пайдо бўлган аллақандай буралувчан каноп бир зумда тўладан келган, басавлат кишига айланиб қолганини кўрди. Bu yerda gap tarkibida xatolik kuzatilgan. While they tucked into porridge and eggs and bacon, Harry and Ron told Hermione about their embarrassing conversation with Nagrid the previous evening. Учовлон бўтқа билан беконли тухумга қўл узатди. Нонушта давомида кеча Хагрид билан ўтган суҳбатни Гарри билан Рон Гермionaга айтиб беришди. while tuzilmasi bir hil gaplarni qo'shish uchun koordinativ bog'lovchi sifatida ishlatiladi. Harry woke early on the morning of the trip, which was proving stormy, and whiled away the time until breakfast by reading his copy of Advanced Potion-Making.

Эрта уйғонган Гарри «Олий дамламачилик» дарслигини бироз варақлаб чиқишга. Grammatik o'zgartirish: bu erda oldingi gap noto'g'ri ishlatilgan. in predlogi ishlatilishi kerak edi. Bundan tashqari, grammatik transformatsiya: jumla

tarkibida xatolik mavjud. Seamus Finnigan, on the other hand, refused pointblank to accompany his mother home... Симуc Финниган эса онасига қўшилиб кетишдан мутлақо бош тортди. Tahlili : Bu yerda ham gap strukturasi xatolik bor. “Ҳе’лl be amazed. I’m thinkin’ o’ trainin’ him up as me assistant.”- Сиз бовар қилмасангиз керак. Мен уни ўзимга ёрдамчи сифатида ишга олаймикан. Tahlil : Grammatik transformatsiya: strukturaning qisqarishi va grammatik qoida buzilishi bilan oq. Bundan tashqari, fonologik og'ish ham ba'zi harflarni o'tkazib yuborish orqali tahlil qilinadi. What a stupid situation to have landed himself in... and now the last few footsteps were dying away; everyone was shuffling along the dark platform outside; he could hear the scraping of trunks and loud babble of talk. Узоқда эшитилган сўнги кадам товуши ҳам тинди. Ҳамма қоронғи платформага тушиб, сандиқ тортганча, баланд гаплашиб юрибди. Bu erda inversiya qo'llaniladi. Inversiya ingliz tilidagi jumalarda so'z yoki ibora oxiridagi odatdagi holatda emas, balki oddiy gap boshida joylashgan vaziyatni tasvirlash uchun ishlatiladigan atamadir. Bu siz jumladagi so'zlarning tabiiy tartibini o'zgartirayotganingizni anglatadi.

XULOSA : Matnni bir tildan ikkinchi tilga tarjima qilish davomida bir qancha o'zgarishlar sodir bo'ladi. Ya'ni bular : So'z tushishi , o'rin almashishi , istisno holatlar ... va hokazo. Biz esa ushbu o'zgarish turlarining keng tarqalgan turlaridan biri bo'lmish grammatik transformatsiyani ko'rib chiqdik. O'ylaymanki yuqoridagi keltirilgan misollar orqali siz bu transformatsiya turini yanada yaxshiroq tshunasiz.

References:

1. Garri Potter va Chalazot shag'zoda asari
2. Achilov, O. R. (2018). COMPARATIVE ANALYSIS OF FOREGROUNDING IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. Web of Scholar, 5(4), 23-27.
3. Achilov, Oybek Rustamovich, & Inog'Omjonova, Robiya Rustamjon Qizi (2023). THE ROLE OF LEXICAL TRANSFORMATION IN THE TRANSLATION PROCESS. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3 (4), 288-294.
4. Oybek Rustamovich Achilov (2022). COMPARATIVE STUDYING MODEL OF FOREGROUNDING IN UZBEK AND ENGLISH LITERARY TEXT. Academic research in educational sciences, 3 (10), 714-718.
5. Oxford dictionary